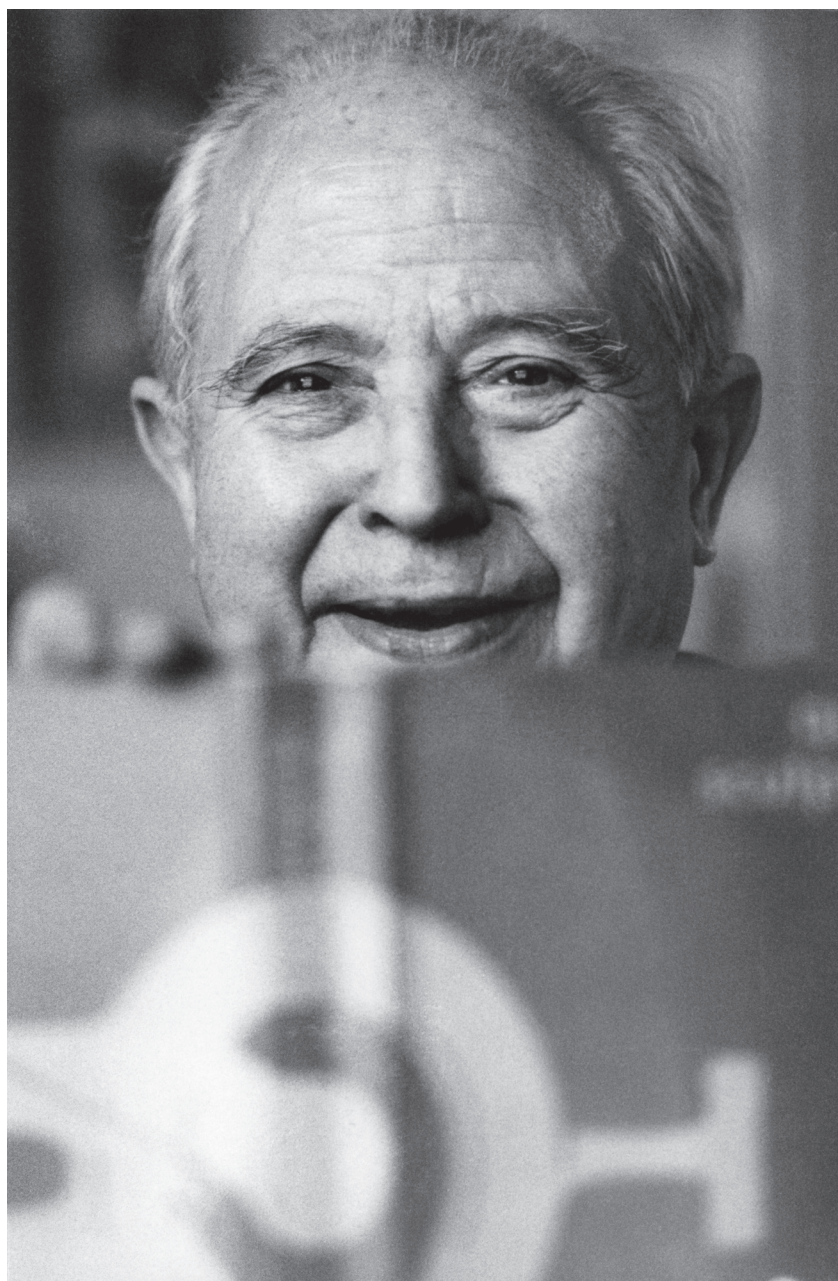

Dossier de premsa

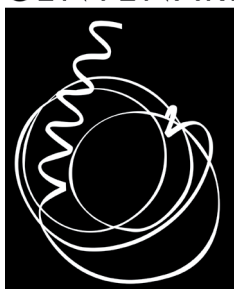
Leandre Cristòfol

De l'aire a l'aire

Del 3 de juny al 5 d'octubre de 2008

CENTENARI

CRISTÓFOL

Presentació

Aquesta exposició, organitzada pel *Museu d'Art Jaume Morera* (MAMLL) de Lleida, el *Patio Herreriano. Museo de Arte Contemporáneo Español* del Valladolid i la *Sociedad Estatal de Commemoraciones Culturales* del Ministerio de Cultura, emmarcada dins dels actes de celebració del centenari del naixement de Leandre Cristòfol (Os de Balaguer, 1908 – Lleida, 1998) i que compta amb la col·laboració destacada del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), pretén destacar els trets essencials que caracteritzen el seu llegat. Així, lluny d'incidir en els discursos cronològics i en la presentació exhaustiva del seu treball —quantitativament parlant—, la mostra té la voluntat de remarcar, a través de cadascun dels diferents àmbits expositius que la componen, els itineraris pels quals transità l'univers creatiu de Leandre Cristòfol, tot posant en evidència l'excel·lent singularitat que caracteritza el conjunt de la seva obra, un corpus escultòric que transcendeix els límits d'una trajectòria personal i artística sovint poc coneguda, o coneguda parcialment, i que ha esdevingut un referent ineludible de la renovació de l'escultura espanyola del segle XX.

L'elecció del títol de l'exposició no és casual. La peça *De l'aire a l'aire* expressa com poques el caràcter emotiu, pulsional i poètic de la seva obra i l'especial preocupació de Cristòfol per extreure les màximes possibilitats expressives dels materials que utilitza. Aquesta obra, la primera peça no figurativa que presentà públicament, va esdevenir tota una declaració d'intencions per anunciar el compromís de l'artista amb una nova manera d'entendre el fet escultòric, deslliurat de la seva concepció tradicional —tot i que mantenia el seu conreu com un refugi en el qual retrobar-se—, que indaga sobre la relació de les formes amb l'espai i el moviment, atorgant-li una forta càrrega màgica.

Leandre Cristòfol s'obrí als camins de la no-figuració l'any 1932 a través de dues línies de recerca: una primera relacionada amb el conreu de formes biomòrfiques i orgàniques, que alternava amb la construcció d'objectes de funcionament simbòlic, tots en l'horitzó de la poètica surrealista; i una segona d'experimentació escultòrica, desvinculada d'aquesta poètica, que proposava l'ús de materials funcionals i industrials, extrets directament del seu entorn més immediat, que l'escultor reordenava i combinava, llevant-los així la seva funcionalitat original, fins a assolir valors i sensacions plàstiques carregades de lirisme.

Unes vies d'experimentació que conrearia al llarg de tota la seva trajectòria artística a partir d'una obra organitzada i presentada en forma de sèries experimentals (*Ralentís espacials*, *Planimetries*, *Volumetries*, *Situacions*, *Ordenacions*...) que denoten la voluntat de fer de l'acte escultòric un joc de formes i de moviments impossibles, de transformacions semàntiques i plàstiques, que esdevenen, a la fi, objectes poètics.

De l'aire a l'aire, 1933 (MAMLL)

Leandre Cristòfol i Peralba

(Os de Balaguer, 1908 – Lleida, 1998)

Cristòfol està considerat com un dels escultors més importants de l'art català i espanyol del segle XX. De la mà del grup d'intel·lectuals i artistes lleidatans agrupats a l'entorn de la revista Art encetarà una etapa creativa de caire experimental que el vincularà al surrealisme històric espanyol dels anys trenta i que el durà a participar en l'Exposició Logicofobista (Barcelona, 1936) i en l'Exposició Internacional del Surrealisme que es celebrarà a Tòquio (1937) i a París (1938).

Després de la Guerra Civil es dedica a l'escultura figurativa, l'altre pol de la seva producció artística, fins que l'any 1957 reprèn la vessant experimental a partir de diferents sèries creatives que el vinculen a alguns dels més importants moviments artístics contemporanis, com ara l'art cinètic o l'art pobre.

Amb els anys vuitanta arriba el reconeixement a una trajectòria excepcional: la crítica especialitzada comença a destacar l'interès del seu treball, exposa en algun dels més grans esdeveniments de restitució de l'avantguarda surrealista espanyola, participa en l'exposició Qu'est ce que l'esculpture moderne al Centre Georges Pompidou (París, 1986), la Fundació Miró (Barcelona, 1989) li dedica una mostra antològica, se li atorga La Creu de Sant Jordi i la Medalla al Mèrit de les Belles Arts i, l'any 1995, el Premi d'Arts Plàstiques Medalla Morera, màxim guardó de la ciutat de Lleida, en el que serà el seu darrer reconeixement públic fins al moment de la seva mort, l'any 1998.

Els noranta anys de vida de Leandre Cristòfol es poden llegir en les seves obres, construïdes amb unes mans sensibles, que saberen dotar-les d'una plasticitat i poesia úniques, i el convertiren en un dels artistes més singulars de la història de l'escultura del segle XX.

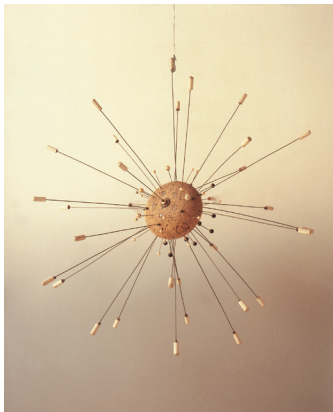
Àmbits de l'exposició. ESPAI 1

De l'aire a l'aire

Continuant la línia de treball encetada durant els anys trenta amb l'obra *De l'aire a l'aire* —i seguint les teories d'Àngel Ferrant que reivindicaven la missió de l'escultura com a animadora de l'espai— Cristòfol desenvolupa la sèrie *Ralentís*, un conjunt que té com a eix principal l'exploració de les formes en moviment i que il·lustra a la perfecció la transició del moviment estàtic dels seus primers treballs al moviment dinàmic i continuat, que l'artista aconsegueix col·locant els objectes en suspensió i provocant mecànicament un moviment constant.

Aquesta línia de treball troba continuïtat en altres sèries posteriors: *Volumetries* i *Dialèctica interior*, una recerca del volum suggerit a través del ritme compositiu que marquen unes varetes col·locades sobre una peanya al voltant d'un eix central imaginari.

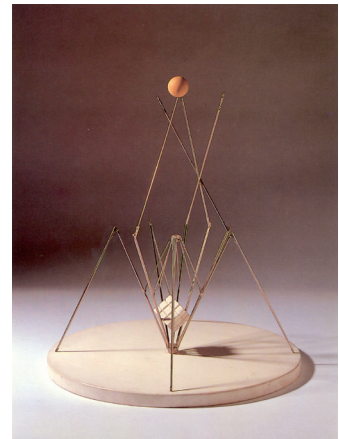
Aquest àmbit presenta, també, la darrera de les sèries experimentals de Cristòfol: *Alpha-Omega-Alpha*, on l'escultor torna a recuperar les varetes galvanitzades (en aquest cas majoritàriament de paraigües) per a projectar una cosmologia molt personal que ens remet als seus primers treballs.

Harmonia estel·lar, 1957 (MAMLL)

Volumetria I, 1959 (MAMLL)

Cercat, 1980 (MNAC)

Àmbits de l'exposició. ESPAI 1

Nit de lluna

En contraposició a la seva obra figurativa, Leandre Cristòfol s'obre als camins de la no figuració a través de dues línies de recerca: una vinculada a la modelació de formes escultòriques inserides dins de la poètica surrealista, i una altra d'experimentació escultòrica, que proposa la utilització de materials d'ús quotidià que, en deslliurar-se de la seva funció i ésser reordenats i combinats, assoleixen uns valors i unes sensacions plàstiques properes al lirisme.

Aquesta dualitat, però, no sempre resulta tant evident, i molts cops totes dues línies es barregen per a situar l'obra de Cristòfol en l'òrbita dels objectes de funcionament simbòlic, amb una gran capacitat d'evocació sensible i poètica. Una nova funcionalitat que, amb el temps, és la que ha convertit les obres d'aquest àmbit en els seus treballs més emblemàtics.

Nit de lluna, 1935 (MAMLL)

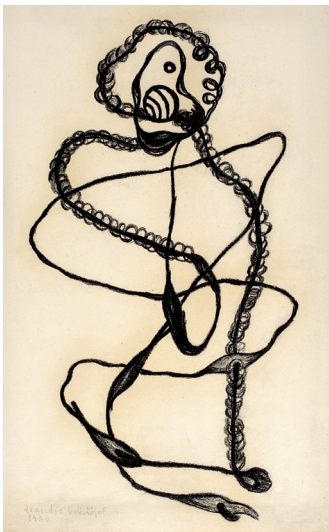
Finestra, 1936 (MNAC)

Àmbits de l'exposició. ESPAI 2

Dimensió contemplada

Aquest àmbit recull una selecció de les obres de Cristòfol més vinculades a la poètica surrealista sorgida al llarg dels anys trenta, algunes de les quals projecten aquesta temàtica en una cronologia molt posterior.

Es tracta d'un conjunt de dibuixos de formes biomòrfiques, les *Morfologies*, emparentats directament amb allò oníric i surreal, acompanyades d'una selecció d'escultures de temàtica igualment orgànica, que reflecteixen la decisiva influència que el Surrealisme exercí en bona part dels artistes més innovadors de l'època, i que es convertí, finalment, en una categoria artística pròpia del bagatge plàstic del segle XX.

Morfologia 7, 1934 (MAMLL)

Volums estàtics, 1935 (MNAC)

Dimensió contemplada, 1936 (MNAC)

Cosa aquàtica, 1934 (MNAC)

Àmbits de l'exposició. ESPAI 2

Situacions

El Cristòfol constructor d'objectes sensibles i creador d'associacions irreal es posa de manifest en tot un seguit de sèries experimentals desenvolupades al llarg dels anys seixanta i setanta.

En una primera etapa, l'artista penetra en l'estudi del ferro atret per formes ja existents que troba en el seu poble natal. La manipulació de diferents eines del camp rovellades, però, va molt més enllà, i aconsegueix una revalorització dels seus propis components estètics, creant així un objecte completament nou i renovat, amb una forta càrrega poètica.

Aquesta línia de treball troba continuïtat en sèries que tenen com a eix central la maquinària, i com a matèria els objectes que el propi artista obtenia dels laboratoris de física de l'INEM, o en altres com ara Forma-Consum (presentada a la Petite Gallerie de l'Alliance Française l'any 1975) que articula elements trivials d'ús quotidià, despallats de la seva finalitat utilitària i agrupats de manera aparentment casual, emparentant-se amb l'actualitat de l'art pobre.

Intent de vol, 1962 (MNAC)

Trajecte orbital, 1963 (MAMLL)

Germinant el fruit, 1962 (MNAC)

Forma-consum I, 1975 (MAMLL)

Àmbits de l'exposició. ESPAI 2

Una mirada a la realitat

Les primeres obres modelades per les mans de l'artista són volums figuratius que mostren l'orientació expressionista que definirà tota la seva producció en el camp de la figuració. Malgrat, però, que els seus inicis es basen en còpies del natural, l'evolució el durà progressivament a la recerca d'una sèrie de valors universals, que ell explotarà a partir d'una certa simplificació i esquematització de les formes i els volums, inserides dins una temàtica de caire rural, molt propera als seus orígens, on la figura de la dona esdevé la clau essencial, i que es concretarà en una magnífica col·lecció de testes rurals, estàtues i relleus.

Placidesa, 1936 (MAMLL)

Les dues edats, 1960 (MAMLL)

Cronologia

- 1908** Leandre Cristòfol i Peralba neix a Os de Balaguer (Lleida).
- 1922** Es trasllada a la ciutat de Lleida i inicia la seva formació acadèmica mentre treballa de fuster.
- 1930** Participa per primera vegada en una exposició col·lectiva amb altres companys d'estudi, sota el nom "Uns Altres", fent referència a l'altra agrupació artística lleidatana de l'època, "Cau d'Art", d'orientació més tradicional.
- 1932** Forma el grup Studi d'Art, dins el qual establirà estrets lligams amb un altra de les figures artístiques del moment, el pintor Antoni G. Lamolla, company d'avantguarda.
- 1933** En el marc d'una mostra del grup, Cristòfol presenta per primera vegada una obra no figurativa, *De l'aire a l'aire*, iniciant una línia d'experimentació creativa molt personal. És aquest també el moment en què es vincula al grup d'intel·lectuals agrupats a l'entorn de la revista *Art*, editada i dirigida per Enric Crous-Vidal, de tendència clarament avantguardista i heterodoxa i en la qual publica alguns dibuixos el pintor Lamolla i els seus primers poemes i escrits un jove Josep (Manuel) Viola.
- 1935** Cristòfol celebra la seva primera exposició individual al Centre Mercantil de Lleida, on presenta un recull de tota la seva obra, tant la figurativa de tendència expressionista com l'experimental, amb la presència de sis obres no figuratives integrades en l'horitzó del surrealisme.
- 1936** Cristòfol i Lamolla participen en l'exposició Logicofobista de Barcelona, organitzada per l'Associació d'Amics de l'Art Nou (ADLAN), gràcies a les gestions dutes a terme per Josep Viola, un dels organitzadors i teòrics de la mostra.
- Esclata la Guerra Civil i malgrat les dificultats del moment Cristòfol no atura la seva activitat creativa, tot i participar en iniciatives de recuperació i salvament del patrimoni artístic juntament amb Crous i Lamolla.
- 1938** Obres de Cristòfol formen part de les exposicions internacionals de surrealisme de París i Tòquio, gràcies a les gestions dutes a terme per Viola i Benjamí Peret.
- 1939** En acabar la guerra, amb tots els seus companys d'avantguarda exiliats, Cristòfol és internat en diferents camps de refugiats i de treball; un cop alliberat, realitza estudis a Barcelona i Madrid i, finalment, s'instal·la a Lleida, al seu antic taller, cap al 1943, dedicant-se a l'encàrrec escultòric i a l'ofici de l'ebenisteria.

Cronologia

- 1949** Cristòfol reprèn la seva activitat expositiva amb una mostra individual a l'Institut d'Estudis Ilerdencs, presentant la seva producció figurativa de temàtica popular centrada en la dona i els seus santcrists sofrents d'inspiració romànica, encara que no s'està de presentar algunes de les seves peces experimentals d'abans de la guerra.
- 1950** La seva presència en exposicions col·lectives arreu del país comença a ser una realitat (1950, III Saló d'Octubre de Barcelona; 1951, Biennal Hispanoamericana i Saló d'Octubre; 1952, Cercle Maillol de Barcelona, etc.). En tots aquests certàmens presenta exclusivament obra figurativa que li proporciona un cert grau de reconeixement.
- 1953** És becat per l'Institut Francès de Barcelona per viatjar a París.
- 1958** Cristòfol presenta en l'exposició individual *Abstractos* el resultat del treball experimental reiniciat un any abans, induït potser pels aires de renovació artística que es respiren a la ciutat. Aquesta mostra incloïa una selecció d'obra no figurativa realitzada entre els anys 1933 i 1940 i la presentació de la sèrie *Ralentís* espacials, peces que il·lustraven la reflexió de l'artista al voltant del moviment —tret distintiu de tota la seva obra— i l'inici de la represa del seu treball creatiu més experimental. D'aquest moment són també les sèries *Planimetries* i *Plans i Volums*.
- 1959** Des d'aleshores i gairebé amb una periodicitat metòdica, Cristòfol anirà produint tota una sèrie de treballs (*Volumetries*, 1959-1960; *Situacions i Ordenacions*, 1960-1963; *Trajectòries i Ritmes*, 1963-1967; *Elements competitius* i *Forma-Consum*, 1970-1975; *Alfa-Omega-Alfa*, 1980) a través dels quals s'anirà construint una de les trajectòries més singulars de l'escultura espanyola contemporània.
- 1975** Amb la participació en les exposicions *Surrealismo en España 1929-1950* a la galeria Multitud de Madrid i *Surrealisme a Catalunya 1925-1975* a la galeria Dau al Set, i sobretot a *El Surrealismo en España* (1994) al MNCARS de Madrid s'inicia la recuperació de Cristòfol com un dels artistes clau de l'avantguarda espanyola d'abans de la guerra.
- 1989** La realització d'una exposició antològica a la Fundació Miró de Barcelona i a l'Institut Valencià d'Art Modern restitueixen la vertadera dimensió de l'obra de Cristòfol, més enllà de l'horitzó del surrealisme, i el situen com un dels escultors fonamentals del segle XX a Espanya. Fet que corrobora la seva participació en la mostra *Què és l'escultura contemporània?* al Centre Pompidou de París. La seva obra es veurà des d'aleshores al costat dels grans noms de l'art espanyol (Joan Miró, Dalí, Àngel Ferrant...). Aquest any rep el Premi Nacional d'Arts Plàstiques de mans del rei Joan Carles.
- Fa donació a l'Ajuntament de Barcelona d'una part molt important de la seva obra —80 objectes, escultures i dibuixos—, que més tard s'integraran als fons del Museu Nacional d'Art de Catalunya.
- 1995** Cristòfol rep a Lleida la Medalla Morera (màxima distinció artística de la ciutat) i s'inaugura la sala que porta el seu nom, on es presenta la donació que va fer a l'Ajuntament de Lleida el 1990, formada per 69 escultures, objectes i relleus i 10 dibuixos.
- 1998** Mor a Lleida als 90 anys d'edat. Un any després, la seva família donarà a l'Ajuntament la seva col·lecció privada.

Informació i horaris

Museu d'Art Jaume Morera

Espai 1: Av. Blondel, 40 baixos

Espai 2: C. Major, 31, Edifici Casino, 1a planta

Museu d'Art Jaume Morera

C. Major, 31, Edifici Casino

25007 Lleida

Tel. 973 700 419

mmorera@paeria.cat

www.paeria.cat/mmorera

Horari

De dimarts a dissabte: de 11 a 14 h. i de 17 a 20 h.

Diumenges i festius: de 11 a 14 h.

Dilluns tancat

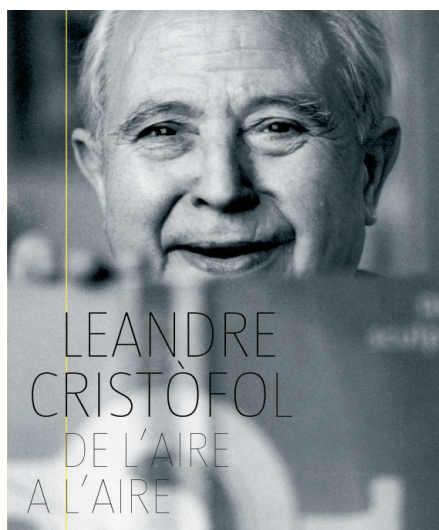
Entrada gratuïta

Visites comentades al públic en general, tots els diumenges a les 12 h

Visites i activitats per alumnes d'educació infantil, primària, secundària i batxillerat

Programa d'Estiu al Museu d'Art Jaume Morera

Activitat adreçada a nens i nenes de 6 a 13 anys (Del 1 al 25 de juliol)

A la venda la publicació:

Leandre Cristòfol. De l'aire a l'aire. Lleida: Institut Municipal d'Acció Cultural (Ajuntament de Lleida), 2008.

ISBN 978-84-96855-19-9

Català/Castellà

240 pàgines

ORGANITZEN

COL·LABOREN

